

Старогръцка литература

2020/2021 (НФ, 3-ти сем.)

Епическият цикъл Съдържание и източници

(Трета допълнителна лекция)

Съдържанието на „Епическият“ („Троянски“) цикъл (за термина вж. Лекция III) ни е известно от преразказа на „циклическите“ поеми, както го намираме у Прокъл според изложението на Фотий; и от предаването на същите разкази без препратки към поемите, както е дадено в „Съкращението“ (Епитоме) на Псевдо-Аполодорвата „Митологическа библиотека“.

Изложението е направено според изданието на Westphal: *Procli chrestomathiae grammaticae fragmenta*. В: *Scriptores metrici graeci*. Lipsiae, 1866. с. 230-242).

Издателят си е послужил с три източника: Фотиевия преразказ на Прокъл от „Библиотека“ (Μυριοβιβλίον) и фрагментите от „Христоматията“ на античния автор, както се откриват в два ръкописа, наречени съответно „Венециански“ и „Ескориалов“ кодекси.

I.

Прокъл. „Христоматия“

[от Фотий. „Библиотека“]:

„[Казва, че] поетическото изкуство има разказна и подражателна част. Разказната се представя чрез епос, ямб, елегия и мелос; а подражателната - чрез трагедия, сатинови драми и комедия.

Също, че епосът е открит най-напред от прорицателката на Аполон Фемоноя, която произнасяла оракулите си в хекзаметри. И тъй като събитията следвали оракулите и им съответствали, „епосът“ бил наречен така от тези стихове (от ἔλεσθαί, следвам).

А според други поради изработката и голямото превъзходство, което се вижда в хекзаметрите, хекзаметърът си е присвоил общото название за всяко слово и се е нарекъл „епос“ („Реч“) – както Омир е присвоил названието „Поетът“, а Демостен – „Ораторът“. Защото и триметрите наричаха „епоси“.

[от Венецианския и Ескориаловия кодекси]:

„Най-добри епически поети са били Омир, Хезиод, Пизандър, Паниасис, Антимах. След това [Прокъл] разказва за техния род, отечество и поотделно за делата им.“

(следва биографията на Омир, както е дадена във *Vitarum scriptores graeci minores*. A. Westermann. Brunsvigae, 1845)

[от „Библиотека“]:

„Споменава [обсъжда, διαλαμβάνει] така наречения епически цикъл, който започва от

1) разказваното в митовете съчетание на Уран със Гея, от която му се раждат тримата Сторъки и тримата Циклопи. Излага се и това, което се разказва в митовете за боговете при гърците; и дали някъде се потвърждава от историята. Цикълът завършва, допълван от различни поети, със сливането на Одисей на Итака, при което той бива убит от сина си Телегон - който не знаел, че убива баща си.“

[от Ескориаловия кодекс]:

„Към тях прибавя така наречените

2) “Киприи” в 11 книги.

За това съчинение ще говорим по-късно, за да не спираме сегашното изложение. Но ето какво е съдържанието (234):

Зевс говори с Темида относно Троянската война. Докато боговете пируват на сватбата на Пелей и Тетида, Ерида се появява и внася раздор между Атина, Хера и Афродита заради това, коя е по-красива.

По нареждане на Зевс Хермес ги завежда при Александър на Ида; той дава предимство на Афродита, обнадежен от обещанието ѝ за брак с Елена. После, насърчаван от Афродита, подготвя пътуването. Хелен предсказва предстоящото, а Афродита казва на Еней да отплава с Александър. Касандра също известява за предстоящото. Когато пристига в Лакедемония, Александър е приет от Тиндаридите, а след това и в Спарта от Менелай; и по време на пира поднася дарове на Елена.

След това Менелай тръгва за Крит, като казва на Елена да осигурява на гостите необходимото, докато си заминат. Тогава Афродита събира Елена и Александър; и след единението им те натоварват много ценности (κτίματα) на кораба и отплават през нощта. Хера обаче им изпраща буря. Отнесен до Сидон, Александър превзема града; после отплава за Троя и сключва брак с Елена.

Ирида известява на Менелай случилото се в дома му. Той пристига и обсъжда с брат си войната срещу Троя. После отива при Нестор, а той, отклонявайки се, му разказва (235) за Епопей и дъщерята на Ликург, събитията около Едип, лудостта на Херакъл, Тезей и Ариадна. След това обхождат Гърция, за да съберат вождовете. Одисей се преструва на луд, защото не иска да участва, но по съвета на Паламед те го избличават, като грабват сина му Телемах, за да го измъчват.

Събират се в Авлида и принасят жертва. Разказва за змията и врабчетата, и как Калхас предсказва какво ще стане. След това стигат до Тевтрония и я разрушават, смятайки я за Троя; Телеф е ранен от Ахил. След като отплават от Мизия, ги връхлита буря и се разпръсват. Ахил достига Скирос и там се оженва за дъщерята на Ликомед Деидамия; а после изцелява раната на Телеф, който междуременно, по съвета на оракул, е пристигнал в Аргос за да бъде водач при следващото плаване към Троя.

Войската се събира за втори път в Авлида. Агамемнон по време на лов улучва сърна и казва, че надминава самата Артемида; а богинята се разгневява и задържа отплаването, като им изпраща бури. Калхас съобщава за нейния гняв и казва, че трябва да жертват Ифигения на Артемида. Те я извикват под предлог, че ще я омъжат за Ахил и се подготвят да я жертват. Артемида я грабва, пренася я в Таврида и я прави безсмъртна, а на олтара вместо нея поставя една сърна.

Пристигат в Тенедос и докато пируват, Филоктет е ухапан от змия (хидра); и заради лошата миризма от раната го оставят в Лемнос (236). Ахил, повикан по-късно, влиза в спор с Агамемнон. После слизат при Троя. троянците им излизат насреща и Протезилай е убит от Хектор; а Ахил ги обръща в бягство, като убива Кикън, син на Посейдон. Събират мъртвите и изпращат преговарящи при троянците, за да поискат Елена и похитеното имущество; онези не се съгласяват и следва битка около стената.

После опустошават страната и околните градове. Ахил пожелава да види Елена, и Афродита и Тетида ги срещат. Ахейците искат да си заминат, но Ахил ги задържа; отвежда кравите на Еней, разрушава Лирнес, Педас и много от околните градове, убива Троил. Патрокъл отвежда Ликаон на Лемнос и го продава.

При разпределянето на плячката Ахил взема Бризеида, а Агамемнон – Хризеида. После е смъртта на Паламед и решението на Зевс да помогне на троянците, като отстрани Ахил от гръцкия съюз. Има каталог на троянските съюзници.“

[от венецианския кодекс]:

„Втора книга от граматическата христоматия на Прокъл.

Прибавя (237) към споменатите в предишната книга

3) “Илиада” на Омир.

След това идва

4) “Етиопида” в пет книги на Арктин от Милет, която съдържа следното:

Амазонката Пентезилея, тракийка и дъщеря на Арес, пристига на помощ на троянците. След като извършва много подвизи, Ахил я убива, а троянците я погребват. Ахил убива Терсит заради това, че онзи го обидил и му се подиграл заради любовта му към Пентезилея; и заради убийството на Терсит настъпва разделение сред ахейците.

Ахил отива на Лесбос, принася жертви на Аполон, Артемида и Латона, и е очистен за убийството от Одисей. Мемнон, синът на Зората, идва на помощ на троянците с доспехи, изработени от Хефест. Тетида предрича на сина си какво ще се случи около Мемнон. Започва битка, в която Антилох е убит от Мемнон, а Ахил го убива; но Зората му дава безсмъртие, което е измолила от Зевс.

Ахил обръща троянците в бягство, атакува града, но е убит от Парис и Аполон (238). Започва тежка битка за тялото му. Аякс го вдига и го отнася при корабите, а Одисей задържа троянците. След това погребват Антилох и излагат тялото на Ахил за поклонение. Тетида пристига с музите и сестрите си, и оплаква сина си. После го взима от кладата и го отнася на „белия остров“; а ахейците натрупват могила и уреждат погребални игри.

Избухва спор между Одисей и Аякс за доспехите на Ахил.

После е

5) “Малка Илиада” в четири книги на Лесх от Митилена.

Отсъжда се за оръжията и Одисей по волята на Атина ги получава; а Аякс полудява, нанася вреди на ахейската плячка и после се самоубива.

Одисей издебва Хелен и го залавя; и получава от него предсказание относно превземането на Троя. Диомед довежда Филоктет от Лемнос. Той е излекуван от Махаон, влиза в единоборство с Парис и го убива. Менелай се гаври с трупа на Парис. После троянците го взимат и го погребват.

Деифоб се оженва за Елена, а Одисей довежда Неоптолем от Скирос и му дава доспехите на баща му; явява му се образът на Ахил. Съюзникът на Телеф Еврипил се присъединява към троянците, извършва подвизи и Неоптолем го убива. Троянците са обсадени, и Епей по решение на Атина изработва дървения кон.

Одисей се самонаранява и се промъква в Троя, където е разпознат от Елена и се договаря с нея за превземането на града; убива някои троянци и се връща при корабите. После двамата с Диомед изнасят Паладиона от Троя (239). Натоварват най-храбрите в дървения кон и подпалват палатките, а останалите гърци се прехвърлят на Тенедос.

Троянците, предполагайки, че са се отървали от бедите, приемат коня в града след като разбиват и част от стената; и пируват, сякаш са победили гърците.

Тези поеми са последвани от

б) „Разрушението на Троя” в две книги на Арктин от Милет, съдържащи следното.

Троянците имат съмнения относно коня; наобикалят го и обсъждат какво да сторят. Едни смятат, че трябва да го хвърлят в пропаст, други – да го изгорят, а трети – да се посвети на Атина; и накрая надделява тяхното мнение. Започват да пируват и се веселят, смятайки, че са се избавили от войната. Внезапно се появяват два змея и погубват Лаокоон и единия от синовете му. Смутени от чудото, тези около Еней се оттеглят на Ида; а Синон, който преди това се е промъкнал в града, дава сигнал на ахейците с факла.

Онези от Тенедос доплават, а тези от коня излизат, нахвърлят се върху троянците, убиват мнозина и превземат града. Неоптолем убива Приам при олтара на Зевс, а Менелай намира Елена и я отвежда при корабите, след като е убил Деифоб. Аякс Ойлеев грабва Касандра, като отнася и дървената статуя на Атина; възмутените гърци искат да го убият с камъни. Той обаче избягва при олтара на Атина и се спасява. Одисей убива Астианакс (240), Неоптолем получава Андромаха, разпределят и останалата плячка. След това подпалват града и принасят в жертва Поликсена на гроба на Ахил.

После гърците отплават, а Атина подготвя тяхната гибел в морето.

Към тези поеми присъединява петте книги

7) “Завръщания” на Авгий от Трезен.

Атина предизвиква свада между Агамемнон и Менелай във връзка с отплаването. Агамемнон упорства да останат още, надявайки се да умилостиви гнева на Атина; а Диомед и Нестор потеглят и се спасяват, достигайки своите страни. Менелай отплава след тях и пристига в Египет само с пет кораба - останалите са унищожени из морето.

Тези около Калхас тръгват пеш към Колофон и погребват починалия там Тирезий. Когато онези около Агамемнон се готвят да отплават, им се явява образът на Ахил и опитва да ги спре, като предсказва какво ще се случи. Аякс Локрийски (Ойлеев) загива в буря. Неоптолем по съвет на Тетида потегля през Тракия, попада на Одисей в

Марония, продължава нататък и погребва починалия Феникс. Накрая пристига при молосците и бива разпознат от Пелей.

Агамемнон е убит от Егист и Клитемнестра; следва отмъщението на Орест и Пилад, и завръщането на Менелай в страната му (241).

След това е

8) Омировата “Одисея”.

След това са двете книги на

9) “Телегония”, на Евгамон от Кирена, които съдържат следното.

Женихите са погребани от близките си, а Одисей принася жертва на нимфите и отплава за Елида, където е приет от Поликсен и получава като подарък кратер.

Връща се в Итака и извършва жертвоприношенията, както го е посъветвал Тирезий.

После пристига при теспротите и се оженва за тяхната царица Калидика. Започва война между теспротите и бригите, в която Одисей предвожда теспротите. Арес обръща хората му в бягство и Атина влиза в битка с него; а Аполон ги разтървава. След смъртта на Калидика царството е наследено от сина на Одисей Полипет, а той самият отива на Итака.

По това време Телегон, който търси баща си, пристига в Итака и започва да опустошава острова. Одисей идва на помощ на съгражданите си, влиза в схватка със сина си, който не го познава, и е убит. Телегон разпознава тялото на баща си и разбира грешката си.

После завежда Телемах и Пенелопа при майка си [Кирка]. Тя ги прави безсмъртни. Телегон заживява с Пенелопа, а Телемах – с Кирка.“

[от „Библиотека“]:

„[Прокъл] казва, че поемите от епическия цикъл са запазени и се изучават от мнозина не заради поетическите им качества, а за последователността на събитията. Казва имената и отечествата на занимавалите се с цикъла, и за някакви “Киприи”: че някои ги приписвали на Стасин от Кипър, други - на Хегезий от Саламин, а трети – на Омир, който ги бил дал на Стасин като зестра за дъщеря си. И заради неговата [на Стасин] родина трудът се нарекъл „Киприи“.“

II.

Аполодор. „Митологическа библиотека“¹

Възникване на света и първи родословия. Предтроянски събития

[„Теогонии“]

1.

Над целия свят се възцарил Уран, който се оженил за Гея. Родили се титаните; отношенията между Кронос и Зевс. Историята на Хадес и Персефона. Гигантите и войната им със Зевс. Тифон срещу Зевс. Прометей, огънят и наказанието.

Девкалион и Пира. Калидонският лов и смъртта на Мелеагър. Синовете на Еол. Атамант и Нефела стават родители на Фрикс и Хела. Нелей в Пилос. Адмет и Алкестида. Аргонавтите.

2.

Дотук е родът на Девкалион, а сега се минава към рода на Инах, син на Океан и Тития. Ио и Аргус. Тя родила Епаф в Египет; египтяните наричат „Изида“ и нея, и Деметра. Агенор и Бел, синове на Либия и Посейдон.

Синове на Бел са Египт и Данай. Данай бяга в Аргос. Хипермнестра единствена от данаидите не убива мъжа си (Линкей). Навплий, син на Посейдон и баща на Паламед. Акризий и Пройт – синове на Линкей. Дъщеря на Акризий е Даная. Белерофонт, внук на Сизиф; конят му Пегас е роден от Посейдон и Медуза. Подвизите на Персей – Медуза, Андромеда.

Зевс се уподобил на Амфитрион, съединил се с Алкмена и тя заченала Херакъл. Същата нощ заченала и Ификъл - от Амфитрион. Подвизите на Херакъл. Пития го съветва да се засели в Тиринт и да служи на Евристей. Спор на Лаомедонт с Аполон и Посейдон. Херакъл убива Бусирис, син на Посейдон и внук по майка на Епаф. Слиза в Хадес за Цербер, където попада на Тезей и Пиритой, който се интересувал от Персефона. Състезава се с лък за Йола в Ехалия. Продават го на Омфала.

Двамата с Теламон нападат Троя. Убива Лаомедонт и всичките му синове, с изключение на Подарк (Приам). Дава дъщерята на Лаомедонт Хезиона за жена на Теламон. Превзема Пилос и убива всички синове на Нелей, освен Нестор. Деянира и Нес. Получава безсмъртие.

Хераклидите бягат в Атина, после завземат Пелопонес. Връщат се в Маратон, после пак слизат в Пелопонес.

3.

Родът на Агенор. Европа, майка на Минос, Сарпедон и Радамант. Пасифая и бикът. Кадъм и Хармония, Зевс и Семела. Хермес занесъл Дионис при нимфите в Ниса. Дионис бил при Протей в Египет и във Фригия, където се посветил в мистериите.

¹ Изложението е според превода на М. Славова в „Старогръцки митографи“, 2015. Препратките към поемите, поставени в средни скоби, са мои - Н.Г.

Причинил лудост на Ликург, цар на едоните около Стримон. В Тива бил при Пентей, който бива убит от майка си Агава.

Полидор, Лабдак, Лай. Последният се жени за Йокаста/Епикаста. Историята с Едип. Амфиарай, Адраст, Тидей („седемте“) воюват с Тива. Тирезий, който бил и мъж, и жена. Етеокъл и Полиник, Креон и Антигона. Епигоните срещу Тива: Диомед, Стенел, Алкмеон и др. Пеласг - син на Зевс или роден от земята. Синът му е Ликаон, който имал 50 сина. За Аталанта. Мая и Хермес.

Леда спала в една и също нощ със Зевс и с Тиндарей. От Зевс ражда Полидевк и Елена, от Тиндарей – Кастор. Конкурсят за Елена. Одисей се договаря с Тиндарей да помири жените помежду им, като в замяна да получи Пенелопа. На Менелай и Елена се ражда Хермиона. Той имал и син Мегапент, от друга жена. Битката на Идас и Линкей срещу Диоскурите.

3, 12:

Дардан, син на Зевс и Електра, отива от Самотраки в Троада при Тевкър, син на Скамандър. Жени се за дъщеря му Батия, става цар и нарича страната Дардания. Има син Ерихтоний, а той (от дъщерята на Симоент) – Трос, по когото страната е наречена Троада. От него и от Калироя (дъщеря на Скамандър) се раждат Ил, Асарак и Ганимед. Внук на Асарак бил Анхиз, бащата на Еней.

Ил печели състезание по борба във Фригия и основава на един хълм Илион. Зевс му изпраща Паладиона (дървената статуя на Атина, три лакътя висока, с копие и хурка). От Ил и Евридика се ражда Лаомедонт; също и Титон, който отвлечен в Етиопия от Еос. Тя му ражда двама сина, единият е Мемнон. Херакъл завладява Илион, разрушава го и убива Лаомедонт и всичките му синове освен Подарк, наречен впоследствие Приам. Той става цар.

Хекуба е втора съпруга на Приам: тя ражда Хектор. Сънува лош сън за втория си син – Парис. Когато се родил, го подхвърлили на Ида, където най-напред го отглеждала мечка. Робът Агелай, който го подхвърлил, после го намерил и го отгледал. Наричали го Александър, защото бранел пастирите от нападения. След време открил родителите си. Хекуба родила Креуса, Лаодика, Поликсена и Касандра. Касандра се научила от Аполон да пророчества, но не му се отдала и той я наказал да не вярват на предсказанията ѝ. Хекуба родила Полидор, Хелен, Деифоб и Троил (него може би от Аполон).

Парис имал брак с Енона. Тя му предсказала за събитията около Елена. Можела да го излекува от раната, причинена от стрелата на Филоктет, но отказала. После размислила и донесла билки, но той вече бил умрял, и тя се обесила.

Зевс се любил с Егина на един остров, който дотогава се казвал иначе; и тя родила Еак. От Ендеида станал баща на Пелей и Теламон (Ферекид отрича, че са братя). За благочестието му. Теламон отишъл на Саламин и станал цар - след Кихрей. От внучката на Пелопс Перибия му се родил Аякс, а от Лаомедонтовата дъщеря Хезиона – Тевкър.

Пелей извършва две убийства по невнимание и отива за очищение във Фтия, а после – в Йолк. Аталанта, Астидамия и Антигона: отношенията им с Пелей. Оженил за Полидора и после за дъщерята на Нерей Тетида. Хирон го съветвал как да я задържи. Оженили се на Пелион и на сватбата им присъствали боговете.

Тетида се стремяла да направи Ахил безсмъртен точно както Деметра - Демофонт. Като я видял какво прави, Пелей се уплашил, а тя избягала. Той го завел при Хирон. Когато станал на девет години, тя го дала на Ликомед, защото Калхас бил предсказал, че няма да превземат Троя без него. Там от Деидамия му се родил Пир. Одисей дошъл и го разпознал, и той заминал за Троя заедно с Феникс и Патрокъл.

...

Кекропс (роден от земята получовек-полузмия) бил пръв цар на Атика. За Посейдон и Атина. Оженил се за Агравла и му се родили три дъщери – Агравла, Херса и Пандроза. Посейдон завел дело срещу Арес на Ареопага пред 12-те богове за убийството на сина му, но Арес бил оправдан. След Кекропс цар на Атина станал Кранай, също земероден; и също имал три дъщери. Бил изгонен от Амфиктион, а той – от Ерихтоний.

Хефест, Атина и раждането на Ерихтоний. Тя го сложила в кутия и го дала на Пандроза, дъщеря на Кекропс. Сестрите ѝ я отворили и видели змия около бебето – били ухапани от нея или се хвърлили от Акропола, тъй като Атина им изпратила безумие. Ерихтоний поставил на Акропола дървено изображение на Атина, учредил Панатенеите, оженил се и имал син Пандион. Негови дъщери били Прокна и Филомела, а синовете - Ерехтей и Бутес. Във войната с Лабдак му помогнал Терей, син на Арес.

После цар станал Ерехтей със синовете Кекропс (втори) и Митион; и дъщери Прокрида, Креуса, Хтония и Орития. Последната била грабната от Борей и родила крилатите Зет и Калаис, които участвали в похода на аргонавтите. За Креуса се оженил Ксут.

Историята на Евмолп – син на Посейдон и Хиона (дъщеря на Борей и Орития). Бил убит от Ерехтей.

Цар станал Кекропс, а негов син бил Пандион (втори). Бил свален, после синовете му изгонили метежниците и цар станал Егей. Той спал в Тройзен с Етра, а същата нощ – и Посейдон. Минос, разгневен от убийството на сина му Андрогей, победител на Панатенеите, наложил на атиняните данък. Историята с Тезей.

...

Епитоме:

Подвизите на Тезей. Отношенията му с Егей и Медея, и с Ариадна и Дионис. Защо воювал с амазонките при Атина. Случката с Иполит и Федра.

Иксион, Хера и Зевс. Сватбата на Пиритой и скандалът с кентаврите. Смъртта на Кеней: той първо бил жена, а Посейдон го превърнал в мъж по негова молба.

Наказанието на Тантал. Как нарязали Пелопс. Отношенията му с Хиподамия, Еномай и Миртил. Негови синовете са Атрей, Питей и Тиест. Жената на Атрей Аеропа се влюбила в Тиест. Той с измама станал цар на микенците, но Зевс помогнал на Атрей да получи царството. Отмъщението му (синовете на Тиест).

На Тиест било открито, че ще отмъсти на Атрей, ако има дете от дъщеря си. Това бил Егист. Той убил Атрей и направил Тиест цар на Микена.

Агамемнон и Менелай били скрити при царя на Сикион. Тиндарей им помогнал да се върнат, а те се оженили за дъщерите му. Агамемнон убил първия мъж на Клитемнестра - Тантал (втори) и детето им. Възцарил се в Микена, а Менелай, като съпруг на Елена – в Спарта.

Троянските събития

[„Киприи“]

Александър отвлякъл Елена, може би по волята на Зевс – за да избухне война между Европа и Азия, и Елена и героите да се прославят. Ерида подхвърля ябълката. Спорът на богините - Хермес ги отвел на Ида при Парис.

С кораб, изработен от Ферекул, Парис отива на гости при Менелай за девет дни. Когато той отива в Крит за погребение, Александър склонява Елена да заминат. Тя изоставя 9-годишната Хермиона, натоварват част от семейните съкровища и тръгват. Хера изпраща буря, попадат в Сидон и прекарват известно време из Финикия и Кипър.

Или: Хермес я открадва и я оставя при Протей в Египет, а Александър се връща в Троя с нейно подобие, направено от облак.

Менелай и Агамемнон се готвят за поход; свикват царете, включително и Одисей. Одисей се преструва на луд, но Паламед, син на Навплий, го изобличава, като заплашва да убие Телемах. После Одисей накарва някакъв фригиец да напише писмо до Паламед, уж от името на Приам; и подхвърля злато в палатката му. Ахейците убиват оклеветения Паламед с камъни. Фалшивите кораби на кипърца Кинир.

Войската се събира в Авлида. Змия глътнала осем врабчета заедно с майка им и се вкаменила; според Калхас това значело, че ще превземат Троя на десетата година. Участва и Ахил, който тогава бил 15-годишен.

Пристигнали в Мизия при Телеф. Ахил го ранява. Оттеглили се и след 8 години се събрали в Аргос, и после пак в Авлида, но нямали водач. Ахил излекувал Телеф от раната му, а той им показал пътя, което било потвърдено и от Калхас. Безветрието в Авлида било заради думите на Агамемнон срещу Артемида. Калхас казва, че трябва да пожертват „най-хубавата Агамемнонова дъщеря“. Одисей и Талтибий я довеждат под предлог, че ще я женят за Ахил; Артемида я взима и я пренася в Таврида, и може би я прави безсмъртна; а оставя на олтара вместо нея една сърна;

Пристигат в Тенедос при цар Тен. Ахил го убива, въпреки предсказанието на Тетида. Хидра ухапала Филоктет – изпращат го на Лемнос с лъка на Херакул. Пристигат при Троя и изпращат Одисей и Менелай за да преговарят; Антенор ги спасява, за да не бъдат убити от троянците. Тетида предупреждава Ахил да не слиза от кораба пръв. Пръв слиза Протезилай, и Хектор го убива. Историята с жена му Лаодамия: извели го за малко от Хадес, за да се видят, но после го върнали обратно и тя се самоубила.

Обсада на Троя. Ахил убива Троил в светилището на Аполон и заграбва кравите на Еней, които пасяли на Ида. Завзема няколко града – първо тези на Лесбос, после Фокея, Колофон, Смирна, Клазомене, Куме. Минава деветата година и пристигат съюзниците на троянците.

[„Илиада“]

Ахил се разгневява заради Бризеида и се оттегля от битките. Двубоят на Александър с Менелай; намесата на Пандар. Диомед се бие и ранява Афродита; срещата му с Главк. Единоборството между Хектор и Аякс. Стена и ров около корабите, пратеничество при Ахил. Убийството на Долон и Рез (отвеждат конете му).

Троянците стигат до корабите и подпалват този на Протезилай. Патрокъл влиза в боя и е убит от Хектор; Ахил се връща, убива Хектор и влачи тялото му на

колесницата. Погребение на Патрокъл и състезания. Приам идва и откупува тялото на сина си.

[„Етиопида“]

Пентезилея, дъщеря на Арес, убила случайно Хиполита (която нахлула на сватбата на Тезей и Федра). Приам я очистил. Бие се добре и убива мнозина, включително лекаря Махаон. Ахил я убива, после се влюбва се в нея. Терсит му се подиграва, а той го убива.

Пристига синът на Зората Мемнон начело на войска от етиопци, и убива Антилох. Ахил убива него, но после сам той е улучен със стрела в глезена от Парис и Аполон, и умира.

Бият се за трупа му. Аякс убива Главк и отнася тялото му, а Одисей отблъсква троянците. Погребват го на остров Левка с Патрокъл, като смесили прахта им (или - заживял на Острова на блажените с Медея). Погребални игри.

[„Малка Илиада“]

Спорът за доспехите му. Лудостта на Аякс и самоубийството му. Агамемнон забранявал да го изгорят и затова го положили в гроб. Калхас споменава за лъка на Херакъл: довеждат Филоктет, излекуват го и той убива Парис. Деифоб и Хелен се скарват за Елена; получава я Деифоб, а Хелен напуска града и заживява на Ида. Одисей го залавя и той издава, че за превземането са нужни три неща: костите на Пелопс, Неоптолем и Паладиона.

Ликомед пуска Неоптолем от Скирос. Тогава идва Еврипил, син на Телеф, начело на армия от мизи; сражава се храбро, но е убит от Неоптолем. Одисей и Диомед се промъкват в Троя. Елена разпознава Одисей и му помага да открадне Паладиона; изнасят го от града.

Одисей обяснява на Епей как да изработи дървения кон, и вътре влизат 50 ахейци (в „Малката Илиада“ – друго число). Пишат на него „Дар за богиня Атина“, подпалват палатките, оставят Синон да сигнализира за завръщането им с огън и отиват на Тенедос. Троянците внасят коня в града, макар че Касандра и Лаокоон ги предупреждават да не го правят.

[„Разрушението на Троя“]

Смъртта на Лаокооновите синове. Ахейците се връщат през нощта, а Елена вика онези в коня, уподобявайки гласа си на жените им; Одисей им попречва да се издадат. После излизат от коня и отварят вратите на града.

Неоптолем убива Приам, Еней изнася Анхиз. Менелай убива Деифоб и отвежда Елена. Аякс Ойлеев насилва Касандра при дървената статуя на Атина. Подпалват града и разделят плячката; хвърлят Астианакс от стените и принасят в жертва Поликсена. Агамемнон получава Касандра, Неоптолем – Андромаха, а Одисей или Хелен – Хекуба; на Херсонес тя се превърнала в кучка. Красивата Лаодика била погълната от земята.

Калхас им напомня престъплението на Аякс и че Атина е гневна; те искат да го убият с камъни, но той се спасява при някакъв олтар.

[„Завръщания“]

Агамемнон и Менелай се скарват: Агамемнон иска да остане още, за да принесе жертва на Атина, а Менелай – да отплават. Диомед и Нестор плават благополучно, а Менелай стига до Египет с пет кораба.

В Колофон Мопс се оказал по-добър гадател от Калхас; заради това той умрял от униние и го погребали. Тетида съветва Неоптолем да остане два дни на Тенедос и да жертва на Атина. Останалите потеглили и пострадали при буря край Тенос. Аякс се удавил, а Тетида го погребала на Миконос. Навплий (на Евбея) иска удовлетворение за смъртта на сина си Паламед.

Неоптолем тръгва с Хелен към земите на молосите (по пътя погребва Феникс). Там става цар и Андромаха му ражда син – Молос. После става цар във Фтия вместо Пелей, а на Хелен дава майка си Деидамия. Отнема от Орест жена му Хермиона (когато той бил полудял), за която бил сгоден още в Троя. После Орест го убива в Делфи. Разкази за завръщанията на други, по-малко известни герои.

Агамемнон се връща в Микена. Убиват него и Касандра; и Егист става цар. Електра спасява Орест, като го предава на фокидеца Строфий, който го отглежда заедно със сина си Пилад. Той се връща в Микена и убива майка си и Егист; съдят го на Ареопага и го оправдават с равен брой гласове. Отива в Таврида, за да донесе дървената статуя на Артемида. Бягат оттам с Ифигения; и после дава сестра си Електра за жена на Пилад. Умрял, ухапан от змия в Аркадия.

Менелай стига до Сунион, но ветровете го отнасят на юг – първо до Крит, а после до Либия, Финикия и Египет. По пътя забогатява. Версията за Елена, която останала при Протей.

Завръщат се, Хера го обезсмъртява и той живее с Елена на Елисейските полета.

[„Одисея“]

Пътят на Одисей от Троя. Завладява Исмар, избива всички и пощадява само Марон, жрец на Аполон. Губи следващата битка.

Логофагите и циклопът. Ползата от виното на Марон. Казвал се „Никой“; как излизат от пещерата. При Еол. Благодарение на попътния вятър доближават Итака, вижда се димът от къщите; но спътниците му отварят чувала и ветровете ги отнасят. Еол не му помага при второто идване.

Лестригоните и царят им Антифат. На остров Еея – една година при Кирка. От Одисей ражда Телегон. Среща с мъртвите отвъд Океана. Сирените са три, дъщери на Ахелой и Мелпомена. Едната свири на китара, другата на флейта, а третата пее; от кръста надолу са птици. Щом ги отминал, те умрели. Двойният проход – от едната страна са Симплегадите, а от другата – подводните скали със Сцила и Харибда.

На Тринакия при кравите на Хелиос – ядат ги, Хелиос се оплаква на Зевс и той поразява кораба с мълния. Одисей отново се оказва близо до Харибда, но се спасява и попада на остров Огигия. Там живял с Калипсо пет години, тя му родила син Латин; отплавал със сал и стигнал до феаките. Среща с Навсикая. Изпратили го до Итака, после Посейдон вкаменил кораба и затрупал града с планина.

Списък на женихите. Пенелопа три години ги лъгала, че тъче савана на Лаерт. Одисей пристига при Евмей, срещат се с Телемах. Мелантий и Ир. Пенелопа обявява състезанието с лък и Одисей убива женихите.

[„Телегония“]

Минава през Епир и стига до теспротите (за да изпълни съвета на Тирезий да жертва на Посейдон). Там се жени за Калидика и тя му ражда Полипет. Телегон узнава кой е баща му и тръгва да го търси; пристига на Итака, където опитва да открадне добитък. Одисей се появява за да помогне на пастирите, и Телегон го убива.

Отиват с Пенелопа и трупа на Одисей при Кирка. Пенелопа и Телегон се оженват и Кирка ги изпраща на Острова на блажените. Дали Одисей не я е върнал на баща ѝ или убил, задето била насилена от Антиной или Амфином? Според някои я отпратил и тя родила край Мантинея Пан – от Хермес.

Някои казват, че роднините на женихите съдили Одисей. Осъдили го на изгнание, той отишъл в Етолия, там се оженил и имал син Леонтофонт.